

UCHWAŁA

Dnia 12 października 2005 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Zbigniew Strus (przewodniczący)

SSN Iwona Koper

SSN Tadeusz Żyźnowski (sprawozdawca)

w sprawie ze skargi wierzyciela M. W. działającej przez matkę K. W. przy uczestnictwie dłużnika P. W. w przedmiocie zażalenia wierzyciela na postanowienie Sądu Rejonowego w G. z dnia 18 stycznia 2005 r. w sprawie VIII Co (...) po rozstrzygnięciu w Izbie Cywilnej na posiedzeniu jawnym w dniu 12 października 2005 r., zagadnienia prawnego przedstawionego przez Sąd Okręgowy w G. postanowieniem z dnia 12 maja 2005 r., sygn. akt V Cz (...),:

"Czy komornik, w przypadku egzekucji alimentów wszczętej przed 1 stycznia 2002 r., jest uprawniony do pobierania w toku dalszej egzekucji alimentów opłaty w wysokości 21% wartości egzekwowanego roszczenia, czy też obowiązany jest uwzględnić zmiany w zakresie wysokości opłaty wprowadzone Ustawą z 18 września 2001 r. o zmianie ustawy o komornikach sądowych i egzekucji Dz. U. Nr 130, poz. 1452?"

podjął uchwałę:

W toku egzekucji alimentów wszczętej przed 1 stycznia 2002 r. i prowadzonej pod rządem ustawy z dnia 18 września 2001 r. o zmianie ustawy o komornikach sądowych i egzekucji oraz o zmianie innych ustaw (Dz. U. Nr 130, poz. 1452) komornik - od daty wejścia w życie tej ustawy - stosuje jej przepisy w zakresie wysokości pobieranej opłaty stosunkowej.

Uzasadnienie

Postanowieniem z dnia 18 stycznia 2005 r. Sąd Rejonowy uchylił postanowienie komornika tego Sądu z dnia 18 października 2004 r. sygn. akt. II KMP (...) ustalające koszty postępowania w sprawie i nakazał komornikowi ponowne ustalenie wysokości opłat ze wskazaniem podstawy ich wyliczenia oraz okresów jakich dotyczą. W uzasadnieniu tego orzeczenia Sąd Rejonowy wskazał na brak podstawy ustalenia opłat obejmujących okres siedmiu lat i liczne – w tym zakresie – zmiany stanu prawnego. Nadto Sąd Rejonowy wyraził zapatrywanie stwierdzające, że w wypadku prowadzenia egzekucji alimentów, wszczętej przed 1 stycznia 2002 r. komornik jest uprawniony do pobierania opłaty w wysokości 21% egzekwowanego roszczenia także po wejściu w życie ustawy z dnia 18 września 2001 r. o zmianie ustawy o komornikach sądowych i egzekucji (Dz. U. Nr 130, poz. 1452).

W złożonym zażaleniu wierzycielka zarzuciła, że zarówno sposób naliczenia kosztów, jak i ich podstawa zostały wadliwie ustalone. Zakwestionowała także zasadność wyrażonego poglądu, że obowiązujące przepisy upoważniają komornika do pobierania – w toku dalszej egzekucji – opłaty w wysokości 21% egzekwowanego roszczenia.

Rozpoznając zażalenie wierzycielki Sąd Okręgowy przedstawił do rozstrzygnięcia przytoczone na wstępie powstałe zagadnienie prawne.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Spośród zmian wprowadzonych od 1 stycznia 2002 r. ustawą z dnia 18 września 2001 r. o zmianie ustawy o komornikach sądowych i egzekucji oraz zmianie niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 130, poz. 1452 ze zm.) wątpliwości Sądu Okręgowego koncentrują się wokół możliwości zastosowania nowej ustawy, od wskazanej daty 1 stycznia 2002 r., co do wysokości pobieranej opłaty stosunkowej przewidzianej w art. 45 ust 2 powołanej ustawy w toku dalszej egzekucji alimentów. W przytoczonej ustawie nowelizacyjnej ustawodawca nie rozstrzygnął w sposób jednoznaczny kwestii reżimu prawnego rozliczenia alimentacyjnych spraw egzekucyjnych będących w toku, w których egzekucja może być prowadzona przez wiele lat. W pierwszej kolejności wymaga wyjaśnienia – jak trafnie wskazał Sąd Okręgowy – relacja między stosowaniem art. 104 i 8 powołanej ustawy nowelizacyjnej. W myśl art. 104 ust. 1 sprawy egzekucyjne wszczęte przed dniem wejścia w życie ustawy rozliczane są do dnia jej zakończenia

według przepisów dotychczasowych, z tym zastrzeżeniem że ryczałty kancelaryjne w całości zatrzymują komornicy na koszty działalności egzekucyjnej określone w ustawie. Jest to zatem przepis o charakterze przejściowym obejmujący zakres stosowania sprawy egzekucyjnej wszczęte przed dniem wejścia w życie ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o komornikach sądowych i egzekucji (Dz. U. Nr 133, poz. 882 ze zm). Sprawy te rozliczane są – jak stanowi art. 104 ust. 1 ustawy – do dnia ich zakończenia według przepisów dotychczasowych, czyli obowiązującego – przed wejściem w życie ustawy o komornikach sądowych i egzekucji – rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 24 czerwca 1991 r. w sprawie taksy za czynności komornika (Dz. U. Nr 62, poz. 264). Wyrażonej zasady działania dawnego – już nie obowiązującego – prawa do spraw egzekucyjnych będących w toku nie stosuje się do egzekucji alimentów i innych świadczeń powtarzających się, w których opłaty i inne należności pobiera się według przepisów omawianej ustawy z zaliczeniem opłat pobranych przed dniem jej wejścia w życie, z tym że nadwyżka opłat oraz pobrane ryczałty nie podlegają zwrotowi (art. 104 ust. 2). Wprowadzenie rozróżnienia podstaw prawnych rozliczania spraw egzekucyjnych nastąpiło ze względu na charakter świadczenia będącego przedmiotem egzekucji. Poddanie egzekucji alimentów, i innych świadczeń powtarzających się, zasadzie bezpośredniego stosowania ustawy nowej zapobiega niepożądaną rozbieżność pomiędzy obowiązującym stanem prawnym a działaniem dawnego już nie obowiązującego prawa nawet przez wiele lat toczącej się z reguły egzekucji świadczeń alimentacyjnych. Zastosowanie w art. 104 ust. 2 zasady aktualizacji oznacza, że czynności podejmowane po wejściu w życie nowej ustawy dokonuje się według przepisów tej ustawy, z wyjątkami w tej ustawie zastrzeżonymi. W literaturze przedmiotu jednoznacznie się wskazuje, iż w braku wyraźnej normy intertemporalnej zasadą jest stosowanie nowego rozwiązania prawnego. Wynika to z istoty nowego rozwiązania prawnego. Uregulowanie zawarte w art. 104 ust. 2 ustawy o komornikach sądowych i egzekucji określone jest retroaspektywnością prawa, występującą wówczas, gdy jego przepisy regulują przedsięwzięcia bądź sytuacje prawne o charakterze otwartym tj. takim które nie zostały zakończone i znajdują się w toku postępowania. W wypadku bezpośredniego działania nowej ustawy – jak to przyjmuje Sąd Okręgowy w uzasadnieniu przedstawionego zagadnienia prawnego – od chwili wejścia w życie omawianej ustawy, reżim prawny sytuacji w toku od tej daty jest determinowany przez nowe uregulowanie zawarte w art. 104 ust. 2 ustawy o komornikach sądowych i egzekucji. Można zatem stwierdzić, że art. 104 ust. 2 zawiera

samodzielne i szczegółowe unormowanie stwarzające możliwość – w odniesieniu do egzekucji alimentów i innych świadczeń powtarzających się – realizacji w praktyce każdorazowo ustalonej w ustawie wysokości należności, poczynając od daty wejścia w życie tej ustawy. Stosowanie ustawy w jej aktualnym brzmieniu, czyli z uwzględnieniem zmian do niej wprowadzanych odznacza się praktyczną doniosłością zarówno dla stron jak i organów egzekucyjnych. W tak ustalony mechanizm działania na przyszłość nie ingeruje art. 8 omawianej ustawy stanowiący, że do czynności egzekucyjnych oraz wykonywania orzeczeń sądowych o zabezpieczenie roszczenia, rozpoczętych przed wejściem w życie ustawy, stosuje się przepisy dotychczasowe. Mający charakter także przepisu przejściowego art. 8 jako kryterium stosowania przepisów dotychczasowych, czyli ustawy o komornikach sądowych i egzekucji w brzmieniu sprzed zmian wprowadzonych ustawą nowelizacyjną z dnia 18 września 2001 r., przyjmuje kryterium „rozpoczęte czynności egzekucyjne”. Wyklucza on zatem zmianę reguł postępowania na przestrzeni od rozpoczęcia – jak to określa ustawa – danej czynności egzekucyjnej aż do jej zakończenia. Artykuł 8 nie wprowadza kryterium przedmiotowego ani co do charakteru dokonywanej czynności ani też charakteru przedmiotu egzekucji o której stanowi art. 104 ust. 2 ustawy obejmujący wszystkie koszty wywołane toczącym się postępowaniem egzekucyjnym. Artykuł 104 ust 2 nie uległ zmianie w ustawie z dnia 18 września 2001 r. Zawarty w nim zatem nakaz co do stosowania przepisów ustawy o komornikach sądowych i egzekucji w ich aktualnym brzmieniu cechuje stabilność. Od dnia 1 stycznia 2002 r. art. 49 tej ustawy przewiduje nową 15 procentową stawkę opłaty stosunkowej. Stawka ta obowiązuje od 1 stycznia 2002 r. dla wszystkich wszczętych od tej daty postępowań egzekucyjnych oraz dla wszczętej przed tą datą egzekucji alimentów i innych świadczeń powtarzających się. Artykuł 8 ust. 1 stanowi podstawę do stwierdzenia, że w toku trwającego postępowania egzekucyjnego o egzekucję alimentów tylko czynności rozpoczęte i niezakończone oceniane są według przepisów dotychczasowych. Natomiast po zakończeniu czynności podjętej przed 1 stycznia 2002 r. kolejne czynności w toku trwającego postępowania są dokonywane i oceniane z uwzględnieniem stanu prawnego obowiązującego od dnia 1 stycznia 2002 r. W toku trwającego w rozpoznawanej sprawie od 1995 r. postępowania egzekucyjnego i stosowaniu – do egzekucji alimentów – przepisów ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o komornikach sądowych i egzekucji (Dz.U. Nr 133, poz. 882 ze zm.) od daty wejścia jej w życie, dla podjętych od dnia 1 stycznia 2002 r. czynności egzekucyjnych znajdują zastosowanie przepisy tej ustawy w znowelizowanym brzmieniu obejmującym obniżoną

stawkę opłaty stosunkowej. Odmienne zapatrywanie Sądu Rejonowego wynika ze znaczenia jakie Sąd ten przywiązał do faktu dokonania dnia 28 grudnia 2001 r. zajęcia wynagrodzenia dłużnika wynagrodzenia za pracę. Przez czynność egzekucyjną sądu lub komornika rozumie się każde formalne, oparte na przepisach procesowych, działanie uprawnionego organu egzekucyjnego, wywołujące skutek prawny dla prowadzonej egzekucji. Po zajęciu wynagrodzenia za pracę, kolejne czynności komornika stanowią odrębne czynności egzekucyjne, które jako dokonane w 2002 r. powinny być oceniane w świetle aktualnego brzmienia ustawy o komornikach sądowych i egzekucji. Dał temu wyraz także Komornik korygując wysokość pobranej od dnia 1 stycznia 2002 r. opłaty, rozliczając ją według nowej 15% stawki. Z przedstawionych względów Sąd Najwyższy orzekł, że w wypadku egzekucji alimentów wszczętej przed dniem 1 stycznia 2002 r. komornik, w toku dalszej egzekucji alimentów, obowiązany jest w czynnościach egzekucyjnych, dokonywanych od dnia 1 stycznia 2002 r. uwzględnić zmiany w zakresie wysokości opłaty wprowadzone ustawą z dnia 18 września 2001 r. o zmianie ustawy o komornikach sądowych i egzekucji (Dz. U. Nr 130, poz. 1452) i pobierać opłaty w wysokości 15% wartości egzekwowanego roszczenia.